

KARIŞIK AYDINLATMA*

Joseph V. MASCELLI

Çeviren :
Ass. Levend KILIÇ

Film pozlamasında, değişik renk ısısı yayan iki ya da daha fazla aydınlatma kaynağı kullanıldığı zaman, aydınlatma karışıktır. Bu olay, dış çekimlerde güneş gölgelerini hafifletmek için yapay ışıklar kullanıldığı zaman meydana gelir. İç çekimlerde bu, gün ışığı ve yapay ışığın aydınlattığı bir oda ya da floresan ışığı gün ışığı ile ve/veya yapay ışıkla karıştığı zaman olur.

Eğer uygun renkli olan bir görüntü isteniyorsa, sahneyi aydınlatan ışık kaynakları aynı renk özelliğinde olmalıdır. Aydınlatma kaynaklarının filmle eş renk dengesinde olmaları yeğlenir. Ancak birbirinden az farklılarsa, tek düzeltme süzücüsü belki baştan başa çekicide ya da film basılırken kullanılır. Dikkat edilmelidir ki bu uygulamalar sadece baştan başa renk düzeltme içindir. Görüntünün bir tarafına bir pencereden gelen mavimsi gün ışığı gibi, yöresel renk düzeltme-çekicide olası değildir ya da yapay ışıkla aydınlatılmış kısmın sahnenin ters yanıyla renk dengesi laboratuvar tarafından eşlenemez.

(*) «Mixed Illumination», Mascelli's Cine Workbook, Hollywood, 1973, s.98-101

Eğer özel bir renk etkisi isteniyorsa, herşey yapılabilir. Değişik aydınlatma kaynakları bir arada ve aydınlatma kaynaklarının önünde renkli jelatinler olabilir. Bununla birlikte, sonuçta tam istediğimiz renk etkisini sağlayabilmek için renk ısı ve karışık aydınlatma hakkında bilgili olmak yararlıdır.

Karışık aydınlatma film çekerken, filmi gün ışığı ya da yapay renk dengesi ile pozlandırmak en iyisidir, buna karar verilmelidir. Bazı durumlarda, yeterli aydınlatma kaynaklarında çekimcinin (kameraman) pozlama için düşünmeye gereksinimi yoktur. Değişik durumlarda birçok etken düşünülmelidir. Çekim alanının büyüklüğü, var olan aydınlatma kaynaklarının yoğunluğu, fotoğrafik aydınlatma araçları ve eldeki elektrik gücü, istenilen renk etkisi, yapay ya da gerçek gece çekimlerinin olup olmayacağı ve çekilen sahnelerin, değişik aydınlatma durumları altında çekilen diğer sahnelere eklenecek midir yoksa tek başına mı kullanılacaktır. Bu bilinmelidir.

GÜN IŞIĞI RENK DENGESİ-DIŞ ÇEKİMLER

Çekimcinin dışardaki gün ışığı çekimlerinde seçeneği yoktur. Gün ışığı dengesinde (daylight balance) güneş ışığı yeterlidir. Gölgeyi aydınlatmak için «yapay» ışıklar (tungsten lights) gün ışığına dönüştürülerek kullanılır. Yapay ya da halogen «quartz» lambalarının önüne yansıtılı (dichroic) süzücü konularak onları günışığı dengesine dönüştürmek, belki yerinde olabilir ya da FAY aydınlatma kaynakları (PAR-tipi sealed-beam «quartz» ışıklar ile ışıklara takılabilen gün ışığı yansıtılı süzücüler) kullanılabilir. ROSCO «maviyi güçlendiren» çeşitli tip renkli malzemeleri yapay (Tungsten) lambaların önüne koyup onları gün ışığı niteliğine dönüştürmek olasıdır.

Kabarık bütçeli çekim ekipleri «Büyük»ark lambaları ile «beyaz flama» günışığı tipi karbonlar ve destekleyici ışıklar için dış çekimlerde Y-1 (saman rengi) süzücüsü kullanılabilir. Ayrıca bu günlerde yeni hafif ark lambaları yararlı ve yeğlenmektedir. Xenon ark lambalarının da kullanılma olanağı vardır. Küçük çekim ekipleri elle taşınması daha kolay olan hafif ışıkları, FAY ışıklarını ya da «quartz» ışıkları ile mavi jelatinleri yeğlerler.

GÜN IŞIĞI RENK DENGESİ-İÇ ÇEKİMLER

Gün ışığı renk dengesi ile bir bina içinde de gün ışığı filmi çekilebilir. Ya gün ışığı film ya da 3200 K'lık yapay ışık filmi (tungsten film) Wratten No. 85 süzücüsü ile kullanılır. Ark ışıkları ile «beyaz flama» karbonlar (eğer alan çok geniş ve çapaşık) ya da yapay halojen «quartz» ışıklar ile yansımali süzücüler kullanılır. Rosco «gün ışığı» mavi renk gereçleri (çeşitli tipleri vardır) yapay ışığın önüne konularak, onu, gün ışığı renk niteliğine dönüştürebilir. Mavi gün ışığı-tipi No. 2 ya da No. 4 dolgu ışıkları kullanmak olasıdır fakat onların renk ısısı oldukça azdır (yaklaşık olarak 4800 K). Bunun için onların ışıkları ortalama gün ışığından daha sıcaktır. Bu, gün ışığı-tipi ışıkların biri ya da tümü, odadaki gün ışığına yaklaşık uygun renk sağlayabilmek için tek ya da içinde bazı birleşimlerle kullanılır. Dış sahneler çok parlak ve/veya pozlandırma dengesinin dışında gün ışığı pencere içinden gelmedikçe, yapay ışıkla aydınlatılan bina içi çekimlerde pencerelerin süzücüsüne gereksinimi yoktur. Bu durumlarda iç ve dış çekim alanlarının gün ışığı yoğunluğu ve dengesini azaltmada yoğunluk süzücüler(*) (bu tür amaçlar için çeşitli Rosco süzücüler bulunabilir) kullanılabilir.

Geniş pencereli ya da gökyüzünü içine alan, birçok pencereli geniş fabrika tesislerinde, uçak hangarlarında, geniş kapılı, pencereli benzeri yerlerdeki bina içi çekimlerde genellikle yalnız gün ışığı dengesi kullanılır. Bu gibi çok durumda, güneş ışığı etkisi doğal ve istenilendir. Çünkü kılavuz ışık (key-light) olması dışında doğal güneş ve gölge şekillerinin duvarlar ve taban üzerinde şekillenmesi, güneşin etkisini artırır.

Gün ışığı çekimlerinde, yapay aydınlatma sadece yumuşak ışık görevi görür. Oyunculara fazla yapay ışık vererek yapay bir aydınlatma sonucu yaratılmamalıdır. Yumuşak ışık (yapay aydınlatma-ç.) gün ışığında şiddetli görülür, bundan dolayı yapay aydınlatma fazla güçlü olmamalı güneş/kılavuz ışık dengesi sağlanmalıdır.

(*) Neutral Density filter, yerine Türkçe'de «Yoğunluk Süzücü» sözcüğünü kullanıyoruz. -ç.n

YAPAY RENK DENGESİ-İÇ ÇEKİMLER

Yapay renk dengesi (tungsten color balance) ile de bina içinde gün ışığı film çekimleri olabilir. Süzücüsüz yapay ışık, yapay halogen «quartz» lambalar, «beyaz» dolgu ışıkları ya da arklar ile yapay dengeli «sarı flama» karbonlar (YF-101 süzücüsü ile) tek ya da bir arada kullanabiliriz. Pencereleler 85 tipi süzücülerle kaplanmalıdır (çekicinin merceğinde Wratten No. 85 kullanılmakta, yapay dengeli filmi gün ışığına dönüştürmekle aynıdır. Tek ya da yoğunluk süzücüsü birleşimleri (N3, N6, N9) olarak Rosco çeşitli tiplerde 85'ler yapmıştır. Pencere 85 jelatin süzücü takmak gün ışığını yapay renk niteliğine dönüştürür. Gün ışığının (dışından pencereden gelen ışığın-ç.) yoğunluğu, yoğunluk süzücüsü tarafından 1-2 ya da 3 diyafram sıra ile azaltılır.

Yapay dengede film çekiminde mercek ve ışıklara süzücü gerekmediğinden, film duyarlılığının ve ışık yoğunluğunun tüm yararı sağlanır. Yapay aydınlatma, gün ışığında kılavuz ışık etkisi için gün ışığını güçlendirici olabilir. Yapay aydınlatma, yumuşak ışık olarak gün ışığını dengelemede kullanılabilir ya da oda bina içi etkisi için, ışık, setdeki lamba ya da diğer ışık kaynaklarından geliyormuş gibi aydınlatılabilir. Bu varolan gün ışığı raslantı gibi görünmelidir. Son çalışma, gün ışığı az ve yapay ışık yakıldığı zaman, en iyi öğleden sonra, akşam üstü, ölü renklerle ya da donuk günlerde yapılmalıdır.

BİNA İÇİ—BİNA DIŞI RENK VE IŞIK DENGESİ

Eğer yapay ışık kaynakları 85 süzücü ve yoğunluk süzücüsü (eğer gerekirse) birlikte kullanıldığında, binanın içindeki ve pencere dışındaki görüntünün renk dengesi ve pozlaması doğru olacaktır. Eğer 85 jelatinler ve yoğunluk süzücülerini (eğer gerekirse) kullanılmaz, pencere dışındaki görüntü mavimsi görünecek, fazla pozlanacaktır (çok fazla pozlanmışsa yanmış çıkabilir) ve bina içindeki güçlü güneş ışığı ile yapay ışığın karıştığı yerler mavimsi görünecektir.

Küçük bütçeli birçok yapımcılar, TV tecimsel (reklam) yayınlarının etkisinde kalarak pencereleri fazla pozlanmış, yanmış ola-

rak yeğlerler. Yönetmenler çekimcinin renk ve ışık dengesi sorunlarını dert etmezler. Bu tür durumlarda, en iyisi çekimi, pencereden mümkün olan en uzak yerlerde yapmaktır. Eğer uygun ışıklar ve yeterli elektrik gücü bulunabiliyorsa, oyuncular doğrudan gün ışığından uzaklaştırılmalı, gün ışığından daha güçlü ve yoğun yapay ışık ile aydınlatılmaya çalışılmalıdır. Hareket halinde araba içindeki oyuncular aku ile çalışan bir iki «taşınabilir ışık» kaynağı tarafından aydınlatılır. Eğer arabanın dışı parlak güneşli ise burası çok fazla pozlanacaktır. Uygun pozlama için T-değeri oyuncularından alınmalıdır. Arabanın camlarına kendi kendine yapışan «Roscovin» 85 ve yoğunluk süzücüleri koyarak, dışarıya araba içindeki yapay ışığın rengine ve yoğunluğuna getirilerek, bu sorun birkaç dakikada çok kolay çözümlenebilir.

Bir dış göreyin görünümüne (bina içinde pencereden-ç.) konunun maddesine, günün saatine, hava durumuna, güneş açısına v.b. bağlıdır. Eğer görey gölgedeyse ya da kuzeye doğru yönelmişse- bu göreyin rengi pencere üzerinde bulunan 85 nolu süzücüye karşı mavimsi olarak çıkacaktır. Güneş ışığının odaya girdiği durumlarda, pencere dışındaki görey arkadan aydınlatılmış bir durumdadır. Güzel dengeli pozlandırma sağlanabilirse, dışardaki görey, içerden biraz daha sıcak renkte çıkacaktır. Güneş ışığının odaya girdiği durumlarda, pencere dışındaki görey arkadan aydınlatılmış bir durumdadır. Güzel dengeli pozlandırma sağlanabilirse, dışardaki görey, içerden biraz daha sıcak renkte çıkacaktır. Çoğu meslekten sinemacılar pozlama değerinde, dışarısını (pencere dışındaki göreyi-ç.) içerden iki diyafram daha «sıcak» yeğlerler. Örneğin, eğer dışarıya (yansıyan ışık ölçerle 85 ya da 85/yoğunluk süzücüyü birleşimi olan pencereden gelen ışığı ölçün) T-8 ise, yapay aydınlatmalı oda içi T-4 olmalıdır. (düşen ışık ölçer ışık ölçer kullanılır). Dışardaki görey çok aydınlık olduğunda T-16 ya da daha fazla 85 süzücü ile birlikte (pencerede-ç.) yoğunluk süzücüsü kullanmak dengelemeyi kolaylaştıracaktır. Örneğin, 85N6 süzücüsü ışığın gücünü iki diyafram azaltacak, T-8 olacaktır. (85 nolu süzücü 2/3 diyaframlık süzüm değerini ekleyip ışık ölçer pencereye doğru tutulup filimin yapay pozlama değerine göre ölçüm yapılır) 85/N9 ile T-5.6 ölçüldüğünde içerdeki yapay aydınlatma T-2.8 olmalıdır. Sonuçta dışarıya ve içerisi arasındaki iki diyaframlık fark sağlanacaktır.

Eğer dışardaki göreyin ayrıntıları isteniyorsa, en büyük farklılık üç diyafram olmalıdır. Üç diyaframdan daha fazla «çok sıcak» pozlamada genellikle aydınlık dış görey yanar. Ancak, dış görey gölgesiyse, koyu bir bina ya da yeşillik bulunmaktaysa ya da dışarda bu durumlara benzeyen aydınlatma varsa daha büyük farklılıklar olumlu sonuç verecektir.

Eğer günışığı ve yapay karışık aydınlatma ile bina içinde yapay bir gece (day-for-night) çekimi yapılıyorsa 85 nolu süzücü kullanmayıp yalnız dışarısını (pencereden görülen yerleri-ç.) koyu laştırmada yoğunluk süzücüsü kullanılır. Dış görey mavimsileşir ve arka taraf tipik «ay ışığı aydınlatması gibi olur. İstenirse penceredeki yoğunluk süzücüsüne mavi jelatin eklenir, böylece dış görey karartılır ve mavileştirilebilir. Bu belki istenilenden daha çok mavimsilik sonucu verebilir. «Sıcak» (sıcak renklerin etkili olduğu-ç.) açık gökyüzü ve (ona bağlı küçük-ç.) koyu yerleri baştan başa kapsayacak yoğunluk süzücüleri, sadece gökyüzü içinde mavi jelatin kullanılabilir. Yapılacak bir parça deneme ile ne olup olmadığı görülecektir. Kullanılan filmlerin sonunda kısa yapay gece (day-for-night) denemeleri yapılarak çalışma tekniği, farkı ve denemelerin sonuçları nasıl olduğu karşılaştırılır.

Dış çekimlerde cadde ışıkları, ışıklı levhalar v.b. akşam kızılığında büyüdü anda çekilebilir- Güneş battıktan 10 ya da 15 dakika son güneş ışıkları yine gökyüzünden yansır ve çekilecek filmde bazı ayrıntılar mavimsi olur. Akşam kızılığında, bina içi yapay aydınlatma kolaydır. Bu yöntem; yalnız bir ya da iki sahne çekimi için iyidir. Çünkü kısa zamanda akşam karanlığa dönüşebilir. Bununla birlikte, birbiri ardı sıra gelecek sahneler ya da iki ayrı gece etkisi dikkatli planlanarak ve denemeleri yapılarak, güneş ufuktan aşağı inmeden çekilebilir.

Eğer renk araçları (süzücüler-ç.) bulunmamaktaysa, arasıra meydana gelen sahnelerde, belki anlık olarak ortaya çıkan güç durumlarda, pencerelerin perdeleri kapanıp, film çekilir ya da kısmen jaluziler kapanır. Böylece gün ışığı yoğunluğu azaltılır ve içeriye çok mavimsi ışık girer. Eğer pencereden dışarısı görünmeyecek ve yalnız bir ışık etkisi kullanılacaksa pencerenin önüne bir «yumuşatıcı» konulabilir. Unutulmamalıdır ki; pencerelerde 85 nolu süzücü kullanılmazsa, perdeler, ışık yumuşatıcı kumaşlar vb. mavimsi görünecek ya da mavi renkliler koyulaşacaktır. Oyuncular bu

durum da perdeyi çekerek ayrılırlar, böylece süzücüsüz gün ışığı onları etkilemez, çoğu zaman mavimsi gün ışığı ve yapay iç çekim ışığı karışımı ilginç görüntüsel etkiler sağlar. Kışın pencereden giren mavimsi gün ışığı ile ateşin sesini dinleyen iki oyuncu aydınlatan ateş ışığı birleşirse, görünüş doğal ve yetkindir.